

Islam ja länsi globaalin viestinnän murrosvaiheessa

Länsimaat tottuivat Iranin vuoden 1979 vallankumouksen jälkeen arvioimaan islamilaista maailmaa ennen kaikkea uhkaavuuden näkökulmasta (esim. Said 1997). Tämä ilmapiiri lientyi osin 1990-luvulla. Joidenkin tutkimusten valossa länsimaisessa mediassa saivat silloin sijaa monipuolisemmat tulkinnot islamilaisesta maailmasta (esim. Hashem 1995; Männistö 1999). Mielikuvien monipuolistumisessa on ainakin osin kyse siitä, että kylmän sodan jälkeisenä aikana median on yhä tarkemmin pystyttävä erottelemaan eri sivilisaatioiden ääniä ja tapahtumia.

Toistaiseksi on tutkittu varsin vähän uuden tieto- ja viestintäteknologian (ICT) vaikutuksia kansainväliseen uutisointiin ja mielikuvien muodostumiseen. ICT:n luomat uudet yhteydenpidon, tiedonhankinnan ja -välityksen sekä sosiaalisen järjestäytymisen kanavat haastavat jo nyt kansallisvaltioiden hegemoniaa ja yksittäisten kansantalouksien perinteisiä toimintamekanismeja. Tähän liittyen autoritaaristen hallitusten on yhä hankalampi eristäytyä muusta maailmasta. Meneillään olevassa murrosvaiheessa onkin kyse paljon

Artikkelissa tarkastellaan uuden tieto- ja viestintäteknologian vaikutuksia globaaliin viestintään. Peruskysymys on, käsitteleekö perinteinen media, joka on pääosin tarkoitettu alueellisesti tai muuten rajatuille yleisöille, eri tavoin toisten kulttuurien ja sivilisaatioiden tapahtumia kuin globaaleille yleisöille suunnattu verkkomedia. Yksi hypoteeseista on, että Internetin uutisvälitys on vähemmän provokatiivista ja enemmän sovittelvaa luonteeltaan kuin perinteisissä mediamuodoissa. Lähestyn aihetta teoreettisesti ja suppean koekaineiston analyysin avulla. Esimerkkinä on islamin ja muslimien esittäminen länsimaisessa mediassa.

syvemmistä kuin vain taloudellisista tai teknologisista muutosprosesseista.¹ Siksi siitä voidaan puhua jopa yhteiskuntahistoriallisena vallankumouksena.

Tässä artikkelissa pyritään hahmottamaan viestinnän murroksen vaikutuksia kansainväliseen uutisointiin ja haasteita journalismin tutkimukselle.

Kansainväliset suhteet ja uudet globaalit yhteisöt

Jokainen viestintäteknologian suuri murrosvaihe on ajallaan heijastunut kansallisiin ja kansainvälisiin suhteisiin. Näin on käynyt niin sanomalehden, radion kuin televisionkin levitessä maailmanlaajuisiksi viestimiksi. Nuo välineet ovat tunnetusti kutistaneet maailmaa sekä lisänneet ja nopeuttaneet informaation vaihdantaa.

Julkisen elämä on modernissa maailmassa muodostanut yhteisen ja jaetun tiedon ja politiikan tilan. Viestinnän moderni aikakausi alkoi 1800-luvun jälkipuoliskolla, jolloin rautatiet ja lennättimet loivat yhtenäisten kansallisvaltioiden vaatiman yhteisen ajan ja julkisuuden – käsityksen yhteisestä samanaikaisuudes-

Kulttuuriset taistelut ovat informaatioajan voimakamppailuja. Ne käydään pääasiassa mediassa ja median toimesta, mutta media ei ole vallanpitäjä. Valta, kykyä määrätä käyttäytymisestä, sijoittuu informaation vaihdannan ja symbolien manipulointiin verkostoihin, jotka luovat suhteen sosiaalisten toimijoiden, instituutioiden ja kulttuuristen liikkeiden välille – ikonien, puhemiesten ja intellektuaalisten kaiuttimien avulla.

Manuel Castells (1998, 348)

ta. Rautateiden ja lennättimien ansiosta ihmiset eivät enää asuneet eristyneissä yhteisöissä, joissa tärkeintä olivat paikalliset tavat ja perinteet. Heistä tuli osa kansallista "suurta yleisöä", jota palvelivat kansalliset viestintäjärjestelmät. 1890-luvulta lähtien miltei jokainen kansalainen pystyi esimerkiksi Yhdysvalloissa pääsemään kansallisten lennätinpalveluiden ja aikakaus- ja sanomalehtien äärelle (Carey 1998, 28–29).

Perinteisen median aikakaudella yleisöillä oli rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa median näkökantoihin ja esittää mielipiteitään (lukuun ottamatta yleisönosastokirjoituksia). Tämän vuoksi niin sanomalehdet kuin radio ja televisiokin tuottivat kansallisia kuvitteellisia yhteisöjä hiljennettyjen yleisöjen avulla. (Stratton 1997, 259–265) Kansallisvaltiot pyrkivät sisäiseen homogeenisuuteen ja erottautumiseen muista kansallisvaltioista. Viime kädessä tämä erottautuminen määriteltiin alueellisten ja kulttuuristen rajojen avulla. Nationalistisen vaiheen viimeinen näytös koettiin kylmän sodan aikana. Dekolonisaatio toi silloin maailmaan kymmeniä uusia kansallisvaltioita. Maailma oli kuitenkin jakautunut kahteen kilpailevaan leiriin. Supervallat muodostivat kaksi hegemonista maailmankuvaa, jotka olivat vastakkaisia poliittiselta ja taloudelliselta ideologialtaan. Leirien sisällä valtiot saattoivat enemmän (läntinen leiri) tai vähemmän (sosialistinen leiri) vapaasti päättää kansallisten etujensa mukaisesti sisäisistä asioistaan, mutta ulkopolitiikassa niiltä edellytettiin lojaalisuutta johtovaltiolle. (Männistö 1999, 252)

Internetin aikakausi on haastanut myös kansallisvaltion. Nicholas Negroponte kirjoittaa, että kytkiessämme tietoverkkojen avulla itseämme toisiimme, monet kansallisvaltion arvoista väistyvät sekä laajempien että pienempien sähköisten yhteisöjen tieltä. (Negroponte 1996, 7 ja 230) Vastaavasti Castells luonnehtii, että meneillään olevassa "informaatioajan aamunkoitossa" globaalien vaurauden, voiman ja informaation verkostojen ohittamana kansallisvaltio on menettänyt paljon suvereenisuuttaan ja teollisena aikana luotujen instituutioiden merkitykset ja funktiot joutuvat legitimaatiokriisiin. (Castells 1997, 354; myös Castells 1998, 355)

Nordenstreng (2000) luonnehtii median valtaa siten, että joukkoviestintää ei voi nykyisin ymmärtää suhteuttamatta sitä siihen maailmaa jatkuvasti muuttavaan prosessiin, joka heikentää valtioiden suvereenisuutta ja korostaa globalisaation merkitystä. Beck (1999, 48) kuvaa tämän globaalin prosessin erityisyyttä seuraavasti:

[Se on] empiirisesti todennettavissa molemminpuolisten regionaalis-gloobaalisten suhdeverkostojen, niiden joukkoviestimien kautta tapahtuvan itsensä määrittelyn sekä kulttuurisella, taloudellisella, poliittisella ja sotilaallisella tasolla tapahtu-

van kuvavirran laajuudessa tiheydessä ja stabiilisuudessa. [...] [Maailmanyhteiskunnalle] on ominaista moninaisuus ja integroimattomuus, joka avautuu, kun maailmanyhteiskunta muodostetaan kommunikaation ja toiminnan kautta.

Internetin hyperavaruus antaa mahdollisuuksia uudenslaisille yli paikallisille etnisille tai intressipohjaisille ryhmille. Herkmanin (2001, 232) mukaan kulttuurinen globalisaatio on johtanut identiteettien moninaistumiseen – asettuminen tiettyyn identiteettiin esimerkiksi etnisyyden, sosiaaliluokan tai asuinpaikan perusteella ei ole yhtä mutkatonta kuin ennen. Stuart Hallin sanoin: ”Globalisaatio vaikuttaa identiteetteihin pluralisoivasti, tuottaa identifikaatioille joukon uusia mahdollisuuksia ja positioita, muuttaa identiteetit aiempaa positionaalisemmiksi, poliittisemmiksi, pluralistisemmiksi ja moninaisemmiksi ja vähemmän kiinteiksi, yhtenäisiksi tai ylihistoriallisiksi” (mt.).

Internet luo uudenslaisia foorumeita, joiden vuoksi ”eivät muutu ainoastaan media-organisaatiot ja yleisöjen rakentaminen, vaan [...] myös itse kansallisvaltio, sellaisena kuin me sen ymmärrämme” (Stratton 1997, 266). Waisbord ja Morris (2001) toteavat, että poliittisen osallistumisen ylikansalliset muodot globaalissa julkisessa tilassa yhdessä yhä lisääntyvien diasporisten kyberyhteisöjen ja muiden valtiorajat ylittävien kulttuuristen ryhmien kanssa vaativat uudelleen arvioimaan kansallisvaltiokeskeistä käsitettä kansalaisuudesta.

Erittäin tärkeäksi nousee Internetin kyky muodostaa ”kuvitteellisia yhteisöjä” ja toimia yhdyssiteenä niiden välillä. Tämä Benedict Andersonin 1980-luvun alussa lanseeraama käsite ja teoria nousi aivan uudenslaiseen arvoonsa 1990-luvun lopulla ja siihen viitataan säännöllisesti verkostoyhteiskunnan ja -yhteisöjen muodostumista ja luonnetta käsittelevässä kirjallisuudessa² (esim. Carey 1998; Foster 1997; Jones 1997; Mitra 1997; Stratton 1997).

Islamilainen yhteisö ”informaatioajan aamunkoitossa”

Kuten Dave Healy toteaa, Internet antaa yhteisöllisesti suuntautuneille ihmisille lähes rajattomat mahdollisuudet eriaistaiseen yhteydenpitoon; aurinko ei laske koskaan virtuaalisessa yhteisössä (Healy 1997, 60). Uudenslaisten globaalien yhteisöjen muodostumisen näkökulmasta Internetin potentiaalinen merkitys on aivan erityinen islamilaiselle maailmalle. Jo lähtökohtaisesti islamin klassisten oppien mukaan kaikkia muslimeita yhdistävän islamilaisen yhteisön, *umman*, pitäisi olla jakamaton³. Käytännössä islamilainen maailma on pirstoutunut keskenään kilpaileviin oppisuuntauksiin. Hajanaisuudesta ja jopa keskinäisistä sodista huolimatta elää kuitenkin ajatus yhdestä *ummasta* (ks. Hjärpe 1992, 11; Ahmed 1988, 28).

Islamilaisessa maailmassa ovat toimineet jo varhain erityiset viestintäinstituutiot, joiden avulla vaikutteet ja sanomat ovat nopeasti levinneet koko muslimimaailmaan ja luoneet osaltaan yhtenäisyyttä *ummaan*⁴. Näitä kanavia ovat olleet moskeijoiden kattava verkosto ja pyhiinvaellukset, joissa eri puolilta maailmaa olevat muslimit ovat aina kohdanneet (ks. Clancy-Smith 1994, 29 ja 263).

Ainakin periaatteessa Internet voi toimia *umman* globaalina yhdyssiteenä, eräänlaisena ”virtuaaliummana” (ks. Linjakumpu 1999, 219–222). Internetin avulla hajallaan eri puolilla maailmaa usein pienenä vähemmistönä elävät muslimit voivat etsiä yhteenkuuluvuutta. Jo nyt Internetin monissa keskusteluryhmissä eri maanosien ja traditioiden muslimit keskustelevat ajankohtaisista ja myös ikuisista kysymyksistä. Muslimijärjestöt ovat perustaneet omia kotisivujaan Internetiin, mikä mahdollistaa yhteydenpidon järjestöjen hajallaan asuvien jäsenten kesken. Sivut myös antavat informaatiota kelle hyvänsä aiheesta kiinnostuneelle. Samoin

Internetistä löytyy Koraani usealla kielellä yksityiskohtaisine selityksineen ja eri suuntauksia edustavine tulkintoineen. Negatiivinen skenaario on tietysti, että Internet vain lujittaisi islamin tai muiden uskontojen tai ideologioiden eri oppisuuntausten sisäistä koheesiota ja pystyttäisi muureja suhteessa muihin katsantoihin. Näiden kysymysten laajemmassa selvittämisessä olisi ilmeisestikin laajan kansainvälisen tutkimusohjelman paikka.

Mediateollisuus on ollut modernina aikana länsimaiden dominoima ja se on kyennyt kaikkialla vaikuttamaan siihen, millaisena maailma nähdään. Islamilaisen sivilisaation edustajat ovat olleet näkyvästi kritisoidussa länsimaisen median tapaa käsitellä muuta maailmaa. Kehittyneestä informaatioteknologiasta nauttiminen on ollut pääosin läntisten teollisuusmaiden yksinoikeus. Mutta tilanne on nopeasti muuttumassa. Esimerkiksi Persianlahden tuntumassa olevat vauraat muslimimaat ovat lähteneet vauhdikkaasti mukaan hyödyntämään uutta viestintäteknologiaa, kuten satelliitti-televisiota, matkapuhelimia ja Internetiä. Näillä mailla on paitsi vaurautta, myös halua hyödyntää uutta teknologiaa, jonka nähdään jouduttavan talouskasvua.

Samalla uusi teknologia pakottaa osin sulkeutuneita ja autoritaarisia valtioita avautumaan. Arabiemiraattien liitto on yksi esimerkki, joka jo 1990-luvun jälkipuoliskolla ryhtyi aktiivisesti edistämään huipputeknologian käyttöä ja nyt liittovaltio pyrkii alueen johtavaksi Internet-palvelujen välittäjäksi. Oma satelliittijärjestelmä Emiraateilla on jo. Vuonna 1996 perustettu qatarilainen Al-Jazeera-satelliittikanava loi syyskuun 2001 terrori-iskuista alkaneseen kriisiin ja sitä seuranneeseen Afganistanin sotaan uuden ulottuvuuden; toisin kuin Persianlahden sodassa vuonna 1991, tiedonvälitys ei ollut nyt täysin länsiliittoutuman kontrollissa.⁵

Länsimaiden ja islamilaisen maailman ”mediasuhteen” taustaa

Islamilaisen sivilisaation tuomitsemisen perinne modernina aikana länsimaissa on verraten tuore ilmiö: se alkoi hahmottua vasta vuoden 1973 öljykriisin seurauksena ja tuli hallitsevaksi Iranin vuoden 1979 vallankumouksen jälkeen. Suurimman osan 1800- ja 1900-lukuja islamilainen maailma sai osakseen eksoottista kiinnostusta tai sitten välinpitämätöntä huomiointia.

Sen jälkeen kun Ottomaanien imperiumin ja Euroopan välinen kamppailu renessanssialjalta lähtien kääntyi Euroopan eduksi, muinaiset käsitykset islamin uhkaavuudesta haalistuivat. Valistuskaudella monet eturivin eurooppalaiset ajattelijat ihailivat islamin saavutuksia tieteiden, filosofian ja kirjallisuuden alalla. 1800-luvun alussa romantiikan aikakaudella Orientista tuli jopa eurooppalaisen kaihon ja mielikuvituksen myyttinen luvattu maa. (esim. Kabbani 1986; Rodinson 1987) Tilanne muuttui sittemmin kolonialismin kaudella, jolloin Eurooppa alistui islamin ydinalueet Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa hallintaansa tai valvontaansa. Lukuun ottamatta ns. muslimimodernistista liikettä 1800-luvun lopulla islamilainen maailma näytti intellektuaalisten saavutusten näkökulmasta tarkasteltuna yli sadan vuoden ajan kuihtuvan Euroopan syleilyssä.

Islam uskontona ja elämäntapana ei hävinnyt perifeeriseksi ilmiöksi, niin kuin vielä 1960-luvulla modernisaation kukoistaessa kuviteltiin. Se haki voimaa ja uomaa purkautua kolonialismin ja sittemmin arabinationalismin piiristä sekä kylmän sodan maailmankuvan puristuksesta. Islamin maiden uskonnollisuus oli esillä mediassa vain satunnaisesti; pääasiallinen käsittelytapa liittyi niiden maiden – ”Idän” – eksoottisuuteen. Vastaavanlaista yksipuolisuutta koettiin 1980-luvulla, jolloin media suuntasi huomionsa ennen kaikkea sotaisiin ja uhkaaviin ilmiöihin – ja unohti islamilaisen sivilisaation moniäänisyyden ja perushartauden.

Syyskuun 2001 jälkeen länsimaisen ja islamilaisen sivilisaation kohtaaminen nousi kansainvälisen politiikan polttavimmaksi huomionkohteeksi koko modernina aikana. Tämä keskustelu oli kuitenkin käynnissä koko 1990-luvun ajan. Akateemisella tasolla aihe nousi kiinnostuksen kohteeksi ennen muuta Samuel P. Huntingtonin (1993a, 1993b, 1996) monien voimakasta ja kiivasta debattia aiheuttaneiden kirjoitusten vuoksi. Sitten aihe on ollut tärkeällä sijalla esimerkiksi viestintätutkija Hamid Mowlanan monissa kirjoituksissa (esim. Mowlana 1996). Aikamme johtaviin sosiologeihin kuuluva Ulrich Beck (1999, 140–141) sivuaa tätä teemaa teoksessaan *Mitä globalisaatio on?* Saksan liittopresidentin, Roman Herzogin syksyllä 1998 käynnistämän *Kulttuurien dialogi* -proessin tavoitteena on ennen kaikkea länsimaiden ja islamilaisen maailman välisen keskusteluyhteyden kehittäminen. Manuel Castells (1997, 12–19) pohtii laajasti islamilaista sivilisaatiota tietoyhteiskuntatutkimuksen virstanpylvääksi nousseen trilogiansa toisessa osassa, *The Power of Identity* -teoksessa. Castellsin vuonna 2002 julkaiseman teoksen *Muslim Europe or Euro-Islam* (Castells & Al-Sayyad (eds.)) tärkein kysymys on, miksei islamia pidetä eurooppalaisena uskontona huolimatta siitä, että se on ollut vuosisatoja läsnä Euroopassa.

Islamin ja lännen suhteen pohtimisessa on laajemmin kyse kylmän sodan jälkeisen maailmanpolitiikan hahmottumisesta. Kylmä sota oli ainutlaatuinen jakso, sillä koskaan ennen modernina aikana maailma ei ollut joutunut niin pitkäksi aikaa jyrkästi jaetuksi kahteen leiriin. Poliittista ja kansainvälistä järjestystä koskevat kysymykset näyttivät pysyvästi ratkaistuilta kaikkialla maailmassa. Kuten Laïdi (1998, 15) toteaa, kylmä sota onnistui poikkeuksellisen pitkän ajan ”uudelleen järjestämään maailman pääasiat merkitysten määräämisestä käytävässä taistelussa”. Tämän rinnalla vaikutti modernisaatioprosessi, johon liittyi ajatus, että uskontojen merkitys yhteiskunnissa taantuisi vähitellen. Kylmän sodan päätyttyä maailmanjärjestelmä haki uutta tasapainoa, joka korvaisi kaksinapaisuuden jäykkyyden. Tämä antoi mahdollisuuden kulttuurien ja sivilisaatioiden renessanssille.

Hypoteeseja median tutkimiseksi Internetin aikakaudella

Nye ja Owens⁶ havainnoivat, että kylmän sodan aikana miltei kaikki valtiot tarkastelivat kansainvälistä järjestelmää ”kylmän sodan linssien” lävitse ja siksi maailma ymmärrettiin monin osin samalla tavoin eri puolilla maailma. Kylmän sodan aikana olisi esimerkiksi 1990-luvun alussa käydyin Balkanin sodan luonne ja monimutkaisuus itsessään ollut paljon vähemmän merkityksellinen kuin tuon konfliktin vaikutus supervaltasuhteisiin tai NATOn ja Varsovan liiton väleihin. (Nye & Owens 1996)

Nykyisin kansainvälisten tapahtumien yksityiskohdat sen sijaan ovat olennaisia. Valtioiden viestintäkanavien ansiosta keskinäisriippuvaisempia ja toisiinsa kytkettympiä kuin koskaan aiemmin. Tämä yhdistyneenä kylmän sodan kaksinapaisuuden väistymiseen luo aivan uuden asetelman sivilisaatioiden välisten suhteiden jäsentymiselle. Perustellusti voi olettaa, että näissä oloissa on tarvetta journalismin monipuolistamiselle ja täydentämiselle. Paitsi, että Internetin mahdollistama ”demokraattisempi journalismi” (Sirkkunen 1998) palvelee sivilisaatioiden välistä viestintää, se antaa luonnollisesti uusia välineitä sivilisaatioiden sisäiseen viestintään ja kansalaisyhteiskunnille.

Internet on tuonut periaatteessa jokaiselle tietokoneen ja modeemin omaavalle henkilölle tai järjestölle samat mahdollisuudet kuin suuret resurssit omaavalle viestintäkonsernille saada asiansa näkyviin tietoverkossa tai hankkia infor-

maatiota sieltä⁷. Vastustavien ja kilpailevien ajattelumallien äärelle pääseminen on siten helpompaa kuin ennen.

Internetin aikakaudella viestit kulkevat mediasta toiseen kiihtyvällä vauhdilla. Eickelmanin ja Andersonin (1999, 4–5) mukaan tästä on seurauksena kaksi ilmiötä. Ensinnäkin viestin lähettäjien ja vastaanottajien ja toisaalta tuottajien ja kuluttajien välinen vastakkaisuus vähenee sitä enemmän mitä enemmän ihmiset osallistuvat uskonnolliseen- ja kansalaiskeskusteluun. Toiseksi, ennen niin selväpiirteiset rajat julkisen ja yksityisen viestinnän välillä hämärtyvät, kun puhelimia, fakseja ja modeemeja käytetään rajojen ylittämiseen ja kun yksityiset keskustelut voidaan siirtää nimettömien lähettäjien ja vastaanottajien käymiksi julkisiksi keskusteluiksi. Siten ”uudet mediamuodot [...] luovat uusia julkisen retoriikan standardeja. Ne luovat julkista tilaa” (Eickelman & Anderson 1999, 5 Kurs. AM). Tämä lähettäjien ja vastaanottajien sekä tuottajien ja kuluttajien välinen rajojen ylittäminen on kaikkein selkeintä Internetissä. Yhtenä hypoteesina voikin pitää, että tämän rajojen hämärtyksen johdosta Internetin uutisvälitys on vähemmän provokatiivista ja enemmän sovittelevaa luonteeltaan kuin perinteisissä media-muodoissa.

Toinen hypoteesi on, että globaalin yleisön, hienostuneiden palautekanavien ja vaihtoehtoisten tai vastakkaisten lähteiden jatkuvan läsnäolon vuoksi *Internetmedian on ulkomaanaiheista raportoidessaan otettava toisten sivilisaatioiden äänet ja vaatimukset paljon huolellisemmin ja tarkemmin huomioon kuin perinteisen median täytyy tehdä*. Palautekanavien ja interaktiivisuuden vuoksi Internet-media voi toimia yhteisöjen eräänlaisena varaventtiilinä. Kuten Jon W. Anderson (1999, 44) kirjoittaa: ”Internet on luonteeltaan enemmänkin puheeseen perustuva yhteisö kuin joukkoviestin”. Vastaavasti Posterin (1997, 205) mukaan ”Internet on enemmänkin sosiaalinen tila kuin materiaallinen asia”. Mitra (1997, 74–76) esittää jopa, että Internet on jatkuva prosessi, jossa ei ole sijaa hallitseville, kyseenalaistamattomille kansallisille mielikuville. Ajatus prosessista on erittäin kiinnostava, mutta, että Internetissä ei olisi sijaa kansallisille mielikuville, on selvästikin ylimitoitettu arvio.

Mitä tulee kansainvälisten mediakonsernien, uutistoimistojen ja -palvelujen sivustoihin, erittäin olennaista on, että säilyäkseen uskottavana ja kattavana noilla sivustoilla pitää olla linkkejä vaihtoehtoisten tiedontuottajien sivustoille. Tämä piirre kuuluu erottamattomasti Internetmedian luonteeseen ja se erottaa Internetin kaikista muista media-muodoista.

Kolmas hypoteesi on, että tiettyä uutistapahtumaa koskeva tieto on Internetissä luonteeltaan vähittäin täydentyvää. Siihen verrattuna painetuissa viestimisissä nähdään joko päivittäisiä tai viikoittaisia ”manifestaatioita” jostain aiheesta. Nämä manifestaatiot heijastelevat enemmän tai vähemmän selvästi jonkin (kansallis)valtion hallitsevaa tai hegemonista ideologiaa.

Kokonaisvaltaista uutisointia

Jos edellä kuvatut hypoteesit pitävät paikkansa, niiden vaikutukset pitäisi voida nähdä niissä tavoissa, joilla länsimainen media raportoi muslimeista. Joidenkin 1990-luvun puolivälin media-aineistoja analysoivien tutkimusten mukaan (esim. Hashem 1995; Männistö 1999), ne erittäin synkät käsitykset, jotka hallitsivat 1980-luvun länsimaisia islam-mielikuvia, ovat monipuolistuneet. Näissä tutkimuksissa eivät kuitenkaan vielä näy Internetin luomat uusi media-ilmapiiri ja julkiset tilat.

Viitteitä Internetmedian edesauttamista monipuolisemmista käsittelytavoista verrattuna perinteisiin viestimiin antaa pieni tutkimukseni Iranin kesäkuun

2001 presidentinvaalien uutisoinnista. Tutkimusjakso oli 1.5.–30.6.2001 ja se käsitti kolme viestintä: (1) Time-lehden Euroopan-painoksen, (2) TimeEurope.com -Internet-sivuston⁸ sekä (3) BBCNews:n Internet-sivuston⁹. Aineistoksi kokosin kaikki sellaiset jutut, joiden otsikko, ingressi, kuva tai keskeinen teema liittyi Iranin vaaleihin.

Time-lehdessä on koko tutkimusjaksolla vain kolme viittausta Iranin vaaleihin. Kesäkuun 11. päivän numerossa on yhden lauseen maininta aiheesta (s. 23). Toinen ja kolmas havainto ovat kesäkuun 18. päivän numerossa (s. 6 ja 43). Niistä ensimmäinen on yhden kappaleen pituinen viittaus lehden Internet-sivuilla aiheetta käsittelevään erityisraporttiin. Jälkimmäinen havainnoista on lehden ainoa varsinainen aiheen artikkeli tutkimusjaksolla. Sivun mittainen artikkeli "Better luck this time" kertoo vaalien tuloksista ja siinä on kaksi valokuvaa: yksi presidentti Khatamista ja toinen Iranin uskonnollisesta johtajasta, Khameneista.

Kuva 1. Iranin presidentinvaaleja käsittelevä ainoa varsinainen juttu touko-kesäkuussa 2001 julkaistiin Timesissä 18.6.2001.

Timen ja BBC:n Internet-sivustot sitä vastoin osoittavat selvästi minkälaisia uusia visuaalisesti ja asiallisesti rikkaita mahdollisuuksia Internet-media antaa. Timen sivuston erityisraportissa on 16 varsinaista juttua, kymmeniä valokuvia ja linkkejä alisivuille (mm. iranilaisten uutistoimistojen sivuille). BBC:n sivustolla taas on 34 valokuvallista juttua¹⁰, joissa on yhteensä 93 valokuvaa sekä lukuisia linkkejä vaihtoehtoisten tiedontuottajien sivuille. Presidentti Khatami on esillä 21:ssä BBC:n jutussa ja 24 valokuvassa (tämän lisäksi 26 valokuvassa on joko kuva, juliste tai valokuva hänestä). Erittäin tärkeää on, että 12:ssa BBC:n jutun pääkuvassa on iranilaisia naisia. Samoin kuin Timen Internet-sivujen erikoisraportissa,

HOME PAGE | WORLD SERVICE | EDUCATION low graphics version | feedback | help

BBC NEWS

You are in: World: Middle East
Sunday, 10 June, 2001, 08:14 GMT 09:14 UK

Front Page

Khatami hails landslide victory

Iranians have reinforced Mr Khatami's mandate

President Mohammad Khatami of Iran has hailed his crushing victory in Friday's elections as a victory for a just model of society, based on religion and morality alongside democracy and freedom.

As supporters took to the streets to celebrate his second term, the reformist president pledged to "deepen democracy".

With just under 77% of the vote - even more than in his victory four years ago - Mr Khatami returns to office with a clear and strong mandate to promote reforms.

The nation has strived to present a right and just model of a civil society based on a religion and morality alongside democracy and freedom

But analysts say the hardline establishment will use every means to obstruct change, as they have done for the past four years.

And the conservative hardliners have considerable power to do so in a country where all major decisions rest with the religious authorities.

Iran's Supreme controls the judiciary chief, and broadcasting offices.

Threat to reform

Friday's turnout four years ago,

Search BBC News Online

Advanced search options
[Launch console for instant audio/video](#)

- ▶ [BBC RADIO NEWS](#)
- ▶ [BBC ONE TV NEWS](#)
- ▶ [WORLD NEWS SUMMARY](#)
- ▶ [BBC NEWS 24 BULLETIN](#)
- ▶ [PROGRAMME GUIDE](#)

Issues

- ▶ [Khatami reinvigorated](#)
- ▶ [More crises ahead](#)
- ▶ [Iran 'must reform now'](#)
- ▶ [Press struggle](#)
- ▶ [US relations](#)
- ▶ [Police sour victory](#)

Background

- ▶ [How Iran votes](#)
- ▶ [Hardline fight-back](#)
- ▶ [Islamic democracy?](#)
- ▶ [Khatami profile](#)
- ▶ [Khatami vs Khamenei](#)

Inside Iran

- ▶ [Farmers' struggle](#)
- ▶ [Caspian tourism](#)
- ▶ [Country profile](#)
- ▶ [Timeline](#)

INTERACTIVE GUIDES

- ▶ [What's at stake](#)

Navigation: Africa, Americas, Asia-Pacific, Europe, Middle East, South Asia, From Our Own Correspondents, Letter From America, UK, UK Politics, Business, Sci/Tech, Health, Education, Entertainment, Talking Point, In Depth, AudioVideo

BBC SPORT
BBC Weather

*The BBC's Jim Muir
"It is the first time an Iranian president has done better the second time around"
real 56k

*Jahangir Behrouz, Echo of Iran newspaper
"I do not expect very big changes in the near future"
real 56k

*The BBC's Roger Hardy
"They in the end had to vote for the man who symbolises reform"
real 28k

Kuva 2.
Naiset ovat vahvasti esillä BBC:n Internet-sivustojen Iranin vaaleja koskevassa uutisoinnissa. Juttu on julkaistu 10.6.2001.

Kuva 3.
Timen Internet-sivustojen Iranin presidentinvaaleja käsittelevä juttu- ja linkki-kokoelma on vakuuttavan laaja.

TIME Try 4 issues FREE and get

TIME EUROPE | EUROPE | WORLD | DIGITAL | BUSINESS | TRAVEL & ARTS | PHOTOS | MAGAZINE

SPECIAL REPORT IRAN'S ELECTIONS **زارش لحظه به لحظه از انتخابات**

TIME's Tehran correspondent AZADEH MOAVENI hits the campaign trail as Iran decides on the course and speed of its reform movement

DISPATCH
Taking It To The Streets
Khatami supporters and the hardline militia clash on the streets of Tehran [The Full Story >>](#)

PHOTO ESSAY
Pictures from an Election
Photographer BARRY LEVINSON documents the weeks leading up to the Iranian election

MAGAZINE
Better Luck This Time
President Khatami may have won a second term, but Supreme Leader Khamenei could block reform

WORLD
Affair of the Dark
Amid the heightened atmosphere of the Iran elections, TIME's Tehran correspondent has a brush with the law

Losing His Touch?
On the campaign trail, Iranian President Mohammed Khatami fails to inspire

Is This A Campaign?
Babies, punchy rhetoric, thrilled crowds—catching up with Iran's President

State of Reform
Iranian President Mohammed Khatami hints he will run again

INTERVIEWS
The Real Face of Islam
Time talks to Iranian conservative cleric and editor Fata Huseini about the upcoming election

The Art of Reform
TIME talks with Rajabali Maza, a pro-reform member of the Iranian parliament

Confronting the Dark Past
TIME talks with Seyed Mohammed Mousavi Khoeini

The Roots of Reform
Iranian Presidential adviser Saeed Haghighi explains why he still has hope for reform following his own assassination attempt

ARCHIVES
Tough Talk
A look inside last week's infidelat's summit in Tehran

Jailing of a Reformer
Leaves Iran's Students Seething
A judicial offensive by conservatives has reformers reeling—and students losing patience

The Mujahid's New Bobas
Once a pivotal actor in the 1979 U.S. Hostage crisis, Seyed Mohammed Mousavi Khoeini has become one of Iran's leading reformers

WEB RESOURCES
Time Trail: Iran
Since the Revolution of 1979, Iran has moved to a theocratic republic to more democratic government

AsiaSource.org: A Resource of the Asia Society
Special Report: Freedom the Press in Iran

[more >>](#)

[more >>](#)

[more >>](#)

[more >>](#)

Copyright © 2001 Time Inc. All rights reserved. Reproduction in whole or in part without permission is prohibited.

Search | Letter to the Editor | Customer Service | Privacy Policy | Terms of Use

myös BBC:llä naiset osallistuvat aktiivisesti vaaleihin ja yhteiskuntansa toimintoihin. Tätä seikkaa korostaa se, että toukokuun 5. päivästä lähtien on 30:ssä Iranin vaaleja koskevassa jutussa "logo"-kuva, jossa iranilaiset naiset iloitsevat "Iran votes" -otsikon alla.

Nämä sivustot havainnollistavat korkeatasoisen Internet-julkaisun kykyä luoda vähittäin kokonaisvaltaista kuvaa tietystä kansakunnasta ja sen ihmisistä toiveineen. Haluan tässä yhteydessä painottaa nimenomaan Internetin uusia visuaalisen runsauden ulottuvuuksia. Timen sivustolla julkaistu Barry Levinsonin valokuva-essae "Pictures from an Election"¹¹ koostuu yhdeksästä kuvasta. Ne esittävät tavallisia iranilaisia lähinnä erilaisissa vaaleihin liittyvissä tilanteissa. Merkillä pantavaa on, että kuudessa näistä valokuvasta on naisia aktiivisesti osallistumassa vaaleihin. Miehiä nähdään vain kolmessa kuvassa.

Time-lehden Iranin kesäkuun 2001 vaalien uutisointi toistaa jo kylmän sodan ajalta tuttua kaavaa, että muslimimaiden poliittisista tapahtumista raportoidaan harvoin ja tällöinkin toimijoina ovat lähinnä poliittiseen eliittiin kuuluvat miehet. Tässä tutkituilla Internetin palstoilla sen sijaan luodaan kokonaiskuvaa vaaleja läpikäyvästä maasta, sen historiasta ja kansasta. Molemmissa tutkituissa sivustoissa tavallinen kansa – niin miehet kuin naiset – osallistuu aktiivisesti äänestämiseen ja jokapäiväiseen elämään. Nuo sivustot pystyvät siten oivallisesti kyseenalaistamaan esimerkiksi sellaisia länsimaisia stereotyyppioita, joiden mukaan iranilaisilla naisilla ei ole sanottavaa yhteiskuntansa asioiden hoitoon.

Tutkimusaineisto on verraten suppea, mutta se antaa selvän esimerkin Internetin uusista mahdollisuuksista uutisoinnissa: Internet näyttäisi suosivan kokonaisvaltaisen ja vähemmän stereotyyppisen kuvan muodostamista tietystä tapahtumasta ja yhteiskunnasta. Siellä on sijaa korkean tason poliittisten tapahtumien ja toimijoiden kuvaamisen lisäksi myös jokapäiväisen elämän ja arjen ulottuvuudelle. Tästä ei tietystikään tarvitse seurata sitä, että vastaanottajien käsitykset Iranista muuttuisivat samassa suhteessa monipuolisemmiksi. Esimerkiksi Irania koskevan aineiston "löytämisen" Internetistä vaatii aktiivisuutta, mutta Internet ainakin antaa asiasta kiinnostuneelle siihen mahdollisuuden.

Uuden aikakauden tuomia haasteita journalismin tutkimukselle

Internet on jo mullistanut perusteellisesti toimittajien tiedonhankinnan. Samoin, Internetistä tutut selaintyyppiset graafiset, taitolliset ratkaisut ovat myös levinneet lehdistöön. Tästä tunnetuin esimerkki Suomessa on Helsingin Sanomien kolmossivun uudistus joitakin vuosia sitten. Kuten edellä on esitetty, säilyäkseen uskottavana ja kattavana kansainvälisten mediakonsernien Internet-sivustoilla pitää olla linkkejä vaihtoehtoisten tiedontuottajien sivustoille.¹² Laadukkaan journalismin ikiaikainen vaatimus, että faktat pitää tarkistaa kahdesta toisistaan riippumattomasta lähteestä, on saamassa tästä rinnalleen uuden vaatimuksen. Ehkä voimme puhua "faktojen kaksoisvarmistamisen" periaatteesta: toimittajan pitää paitsi tarkistaa faktojen totuusarvo erillisistä lähteistä myös antaa lukijalle linkit osapuolten sivustoille. Näin lukija tai median käyttäjä pystyy yhä paremmin itse tekemään päätelmiään faktojen luotettavuudesta ja niiden objektiivisesta esittämisestä.

Paradoksi on siinä, että vaikka laadukas kansainvälinen journalismi muuttuisi Internetin vaikutuksesta vähemmän provokatiiviseksi voi eri osapuolten sivustojen materiaali olla sumeilemattoman suoraviivaista, painottunutta ja jopa herjaavaa. Sen vuoksi esimerkiksi BBC:n Internet-sivustoilla on linkkien yhteydessä teksti, jonka mukaan BBC ei vastaa ulkopuolisten linkkien tiedoista. Tämä korostaa

median yhä tärkeämpää puolueettoman välittäjän funktiota: se kommunikoi tarvittaessa äärisuuntausten välillä, eikä kiinnity johonkin tiettyyn (kansalliseen) näkökulmaan asiasta.

Media on saamassa uusia funktioita ja sen toimintatavat muuttuvat nopeasti. Tämä mitä ilmeisimmin vaikuttaa myös uutisgenreen. Seuraavassa olen muotoillut joitakin yksityiskohtaisempia kansainvälisen uutisoinnin haasteita ja tutkimuskysymyksiä:

Jatkuva päivittäminen. Miten uutisten jatkuva päivittäminen on muuttanut toimittajien työtä ja toimittajuutta itsessään? Miten toimittajat kokevat asemansa muuttuneen?

Jutun eri osapuolten tai tahojen linkit. Kuinka paljon linkkejä tosiasiallisesti käytetään? Edistävätkö monipuoliset linkit sitä, että jutut koetaan uskottavampina?

Palautekanavat. Miten globaalit, miltei reaaliaikaiset yleisönosastot sekä palautteet toimittajille ovat muuttaneet toimitusprosesseja? Mihin yhtäältä yleisöt ja toisaalta mediat käyttävät niitä? Joutuvatko viestimet reagoimaan mahdollisiin vinoutuneisiin painotuksiin aiempaa herkemmin?

Gloaalien yleisöjen muodostuminen. Millaisia ideologioita tiedoiltaan jatkuvasti täydentyvät kansainvälisten mediakonsernien Internet-etusivut välittävät? Ovatko sivustojen aineistot vähemmän provokatiivisia kuin vahvan kansallisen sidoksen omaavien medioiden paikallisille yleisöille suuntaamat aineistot? Miten ideologista oikeutusta vaikkapa terrorismin vastaiselle sodalle rakennetaan uusien globaalien yhteisöllisten "megaidentiteettien" aikakaudella?

Saman konsernin eri mediamuodot. Poikkeako saman mediakonsernin eri välineiden uutisointi toisistaan? Miten esimerkiksi tietyn konfliktin toimijoita esitellään eri välineissä?

Television uutisvälityksen tulevaisuus

Kokonaan oma kysymyksensä on television uutisvälityksen tulevaisuus. Television historia kietoutuu yhteen Yhdysvaltain kylmän sodan johtajuuden kanssa. Televisio sopi radion tavoin erinomaisesti kylmän sodan ajan hegemonisten totuuksien esittämiseen.¹³ Televisio – sellaisena kuin me sen olemme tottuneet näkemään¹⁴ – on yhä tärkein väline suurten katastrofien varhaisten vaiheiden uutisoinnissa. Tämä nähtiin erityisen selvästi 11.9.2001, jolloin löytiin television katsojaennätyksiä eri puolilla maailmaa ja vastaavasti Internet ruuhkautui pahasti.

Syyskuun 11:n päivän puhutuimpia kuvia – kun jätetään laskuista terrorismi-iskujen tapahtumapaikat – olivat kuvat palestiinalaisalueiden juhlivista mielenosoittajista. Ne herättivät tyrmistystä maailmalla. Seuranneessa keskustelumyrskyssä esitettiin, että kuvat olisivat lavastettuja, manipuloituja tai liittyisivät johonkin aiempaan tilanteeseen. Saksalainen Stern-lehti etsi käsiinsä kuvissa etualalla iloinneen naisen ja kävi ilmi, että hän ei ollut ymmärtänyt tapahtuman luonnetta ja pahoitteli omasta puolestaan syvästi iskuja.

Sitä seikkaa ei ole kiistetty, etteivätkö jotkut Amerikan-vastaiset yksilöt olisi iloinneet palestiinalaisalueilla. Mutta palestiinalaisviranomaiset PLO:n puheenjohtajaa Jasser Arafatia myöten tuomitsivat iskut välittömästi. Symbolisena eleenä Arafat kävi myös luovuttamassa verta terrorismi-iskujen uhrien hyväksi. Median

kiinnostuminen nimenomaan palestiinalaisalueiden – eikä joidenkin muiden maailmankolkkien – mielenosoituksista johtui lopultakin siitä, että jo runsas tunti sen jälkeen, kun ensimmäisen lentokone oli iskeytynyt Manhattanille, Arabiemiraattien televisiossa väitettiin palestiinalaisten äärijärjestöä PFLP:tä syylliseksi iskuun. WTC:n toisen tornin ollessa vielä pystyssä, PFLP oli jo kiistänyt osallisuutensa.

Tässäkin siis televisio ohjasi tapahtumien tulkintoja ratkaisevasti. Mutta tämä päti vain uutisoinnin varhaisvaiheessa. Internet pystyi osoittamaan nyt vahvuutensa; syyskuun 2001 terrori-iskut ja niitä seurannut Afganistanin sota muodostivat nimittäin ensimmäisen potentiaalisesti globaalien mittasuhteiden konfliktin, joka käytiin Internetin aikakaudella. Kansainvälisten mediakonsernien uutisivuilla kriisin eri vaiheita koskeva informaatio oli varastoitu ja järjestetty selkeästi. Tietämys kriisin ulottuvuuksista kumuloitui ja täydentyi vähitellen ja oli saatavilla tarvittaessa salamannopeasti – toisin kuin televisiossa ja painetuissa viestimissä. Median ohella yksittäiset kansalaiset pystyivät tekemään omia tutkimuksiinsa ja päätelmien monipuolisempaan informaatioon nojaten. Internetin ansiosta vaihtoehtoisten äänien, kuten erilaisten kansalaisjärjestöjen tai Iranin, Irakin ja Arabiemiraattien uutispalvelujen, äärelle pääseminen oli nyt helppoa.

Toisaalta, mitä tulee länsimaisen poliittisen päätöksenteon yhteen ihanteeseen, läpinäkyvyyteen, olivat esimerkiksi Internetissä julkaistavat Valkoisen talon lehdistötilaisuuksien tarkat translitteroinnit antoisaa aineistoa. Niissä julkaistiin toimittajien kiperät kysymykset, toisinaan ympäröivät vastaukset ja yhtä hyvin naurahdukset kuin tuttavalliset puhuttelutkin.

Vielä Persianlahden sodassa vuonna 1991 länsiliittoutuma pystyi, kuten Hamid Mowlana (1997) on todennut, luomaan ”globaalin kokonaistodellisuuden”. Moninaisia keinoja käyttäen Yhdysvallat kykeni orkestroimaan maailman viestintää niin, että vaikutelmaksi jäi miltei kliinisen puhdas sota, jossa koneet taistelivat koneita vastaan ja täsmäpommit näyttivät tekevän kirurgisia iskuja siviilikohteita vältellen. Elleivät Yhdysvaltain tai Irakin viranomaiset sensuroineet lähetyksiä, niin sitä harjoittivat johtavien länsivaltojen viestimet omatoimisesti. Tämän takia myös Bagdadista sotaa raportoineen CNN-satelliittikanavan lähetykset poikkesivat lopultakin vain vähän valtavirrasta. Syksyn 2001 kriisissä viestimien välittämä kuva oli lähtökohtaisesti värikkäämpi ja tarkempi. Tätä edesauttoi nimenomaan Internetin tuomat uudet mahdollisuudet, samoin kuin qatarilainen Al-Jazeera -satelliittikanava, joka tuotti yhdysvaltalaisista lähteistä riippumatonta uutisointia heti kriisin alusta saakka.

Viitteet

- 1 Tutkijat ovat verraten yksimielisiä siitä, että ne muutokset, joita yhteiskunnat tulevat kokemaan ulottuvat kaikille yhteiskunnan, talouden ja kulttuurin sektoreille. Teoksessaan *Internet Galaxy* Manuel Castells (2001, 269) väittää, että ilman internetiin perustuva taloutta ja johtamisjärjestelmää millä maalla hyvänsä on vain vähän mahdollisuuksia tuottaa niitä resursseja, jotka ovat välttämättömiä taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kehityksen kannalta.
- 2 Myös Jürgen Habermasin julkisuusteoriat ovat uudenlaisen kiinnostuksen kohteena. Habermasin mukaan: ”Julkisella sfäärillä tarkoitamme ennen muuta sosiaalisen elämän valtakuntaa, jossa voidaan muodostaa jotain, joka vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen. Pääsy siihen on taattu kaikille kansalaisille. Osa julkista sfääriä elää jokaisessa keskustelussa, jossa yksityiset ihmiset kokoontuvat muodostamaan julkisuutta [to form a public body]” (artikkelissa Foster 1997, 28).
- 3 Islamin opin peruskiviä on, että Jumala on yksi ja hänen seurakuntansa, islamilaisen yhteisön umman tulisi senkin olla yhtenäinen. Hengelliset ja maalliset asiat ovat tämän näkemyksen mukaan erottamattomat. Uskovaisten yhteisö umma, joka hylkää kaikki alueelliset, etniset ym. rajat, muodostaa perustan muslimien politiikalle, ei valtio. (Korany 1988, 57)
- 4 Perinteiset, valtion kontrollin ulkopuolella olleet islamilaiset viestintäkanavat yhdistyneenä nykyaikaiseen ”pienimuotoiseen mediaan”, kuten kasetteihin ja valokopioihin, näyttelivät Sreberny-Mohammadin ja Mohammadin (1994) analyysin valossa keskeistä roolia Iranin vallankumouksessa vuonna 1979.
- 5 Toisaalta Valkoinen talo on käyttänyt Al-Jazeraa puhuakseen suoraan arabialaiselle ja islamilaiselle maailmalle. Presidentti Bushin turvallisuuspoliittinen neuvonantaja Condoleezza Rice esimerkiksi antoi erityishaastattelun Al-Jazeeralle 16.10.2001 (ks. <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/10/20011016-3.html>)
- 6 Nye toimi Yhdysvaltain Kansallisen Tiedusteluneuvoston (National Intelligence Council) puheenjohtajana ja Owens Aselajikomentajien neuvoston varapuheenjohtajana presidentti Clinton kaudella. Heidän perusteellinen artikkelinsa pyrkii osoittamaan, miksi Yhdysvaltain pitäisi kylmän sodan jälkeisessä tilanteessa hyödyntää ylivoimainen asemansa informaation keräämisessä, prosessoinnissa, levittämisessä ja sen mukaan toimimisessa. Heidän keskeinen teesinsä on, että muuttuvassa maailmassa tapahtumien luonnetta koskevasta informaatiosta tulee keskeinen hyödyke kansainvälisessä politiikassa. Tällöin Yhdysvallat voi hyödyntää ”informaation sateenvarjoa” samoin kuin se hyödynsi ydinpelotetta kylmän sodan aikana rakentaakseen molempia osapuolia hyödyttäviä suhteita.
- 7 Tarkoitan tällä sitä, että esimerkiksi osoitteisiin <http://www.aamulehti.fi/> tai <http://www.bbc.co.uk/> pääsee yhtä helposti kaikkialta maailmasta. Kotisivun perustamis- ja ylläpitokulut ovat käytännössä ilmaiset verrattuna pienimuotoisenkin kirjapainon perustamiseen. Informaation esillepano globaalisti ei siten ole Internetissä kustannuskysymys.
- 8 <http://www.time.com/time/europe/2001/iranelex>
- 9 <http://news.bbc.co.uk/>
- 10 Juttujen kokonaismäärä BBC:llä on itse asiassa jonkin verran suurempi, koska otin lopulta tarkasteluun vain valokuvia sisältävät Iranin vaaleja käsittelevät jutut – aineistoa oli muutenkin riittämiin. Aineisto kerättiin elokuussa 2001 sivuston hakukoneella käyttäen hakusanoja ”Iran, elections” ja ”Khatami”.
- 11 <http://www.time.com/time/europe/2001/iranelex/photos/index.html>
- 12 Ks. Internet-linkkien selaamisella saatavan tiedon luonteesta Fredin & David (1998) ja linkkien merkityksestä yleisöille syyskuun 11. päivän tapahtumiin liittyvässä tiedonjonon sammuttamisessa Allan (2002, 130–134).
- 13 Sreberny-Mohammadi (1991, 300) arvioi, että kansainvälisistä uutistapahtumista kertoessaan, Yhdysvaltain uutismedia (newsmedia) esittää todennäköisimmin niitä näkemyksiä, jotka vallitsevat ulkoministeriössä tai kansallisessa turvallisuusneuvostossa, kuin muita tulkintoja. Näin on siksi, että ”kansallinen etu toimii tapahtumien uutisellisuuden tärkeänä valintakriteerinä ja ratkaisevana tulkintaperustana”. Edelliseen liittyen Wolfsfeld (1997, 48) havainnoi, että jos Yhdysvallat on osallisena kansainvälisessä konfliktissa, ulkomaisten haastajien on vaikea saada sympatiaa yhdysvaltalaisissa uutismedioissa.
- 14 Rajaan tämän pohdinnan ulkopuolelle median konvergenssin ja evoluution vaikutukset. Tv-uutisia voi jo nyt seurata vaikkapa kannettavan tietokoneen välityksellä joko tv-lähetyksenä tai Internet-selaimelta. Lähitulevaisuudessa tulemme saamaan liikkuvalla kuvalla varustettuja uutislähetyskoneita erilaisiin pieniin kannettaviin päätelaitteisiin (jollaisia ovat mm. matkapuhelimet, kommunikaattorit, kämmentietokoneet (PDA) ja lehtiötietokoneet (Tablet-PC)). On epätodennäköistä, että Internetiin tottuneelle sukupolvelle esimerkiksi Yleisradion pääuutislähetys klo 20:30 olisi ”suomalaisten iitahartaus” (Salste 2000), jonka seuraaminen koettaisiin eräänlaiseksi kansalaisvelvollisuudeksi.

Lähteet

- Ahmed, Akbar S. (1988)
Discovering Islam, Making Sense on Muslim History and Society. London: Kegan Paul.
- Allan, Stuart (2002)
Reweaving the Internet, Online News of September 11. Teoksessa Zelizer, Barbie & Stuart Allan (eds.) Journalism after September 11. London and New York: Routledge.
- Anderson, Jon W. (1999)
The Internet and Islam's New Interpreters. Teoksessa Eickelman, Dale F. & Jon W. Anderson (eds.) New Media in the Muslim World, The Emerging Public Sphere Indianapolis: Indiana University Press.
- Beck, Ulrich (1999)
Mitä globalisaatio on? Tampere: Vastapaino.
- Castells, Manuel (1997)
The Information Age: Vol. 2: The Power of Identity. Oxford: Blackwell.
- Castells, Manuel (1998)
The Information Age: Vol. 3: End of Millennium. Oxford: Blackwell.
- Castells, Manuel (2001)
Internet Galaxy. Oxford: Oxford University Press.
- Carey, James W. (1998)
The Internet and the End of the National Communication System: Uncertain Predictions of an Uncertain Future. Journalism and Mass Communication Quarterly, 75:1.
- Eickelman, Dale F. & Jon W. Anderson (1999)
Redefining Muslims Publics. Teoksessa Eickelman, Dale F. & Jon W. Anderson (eds.) New Media in the Muslim World, The Emerging Public Sphere. Indianapolis: Indiana University Press.
- Foster, Derek (1997)
Community and Identity in the Electronic Village. Teoksessa Porter, David (ed.) Internet Culture. New York: Routledge.
- Fredin, Eric S. & Prabu David (1998)
Browsing and the Hypermedia Interactino Cycle: A Model of Self-Efficacy and Goal Dynamics. Journalism and Mass Communication Quarterly, vol 75:1.
- Hashem, Mahboub (1995)
Coverage of Arabs in Two Leading U.S. Newsmagazines: Time and Newsweek. Teoksessa Kamalipour, Yahya R. (ed.) The U.S. Media and the Middle East: Image and Perception. Connecticut: Greenwood.
- Healy, Dave (1997)
Cyberspace and Place: The Internet as Middle Landscape on the Electronic Frontier. Teoksessa Porter, David (ed.) Internet Culture. New York: Routledge.
- Herkman, Juha (2001)
Audiovisuaalinen kulttuuri. Tampere: Vastapaino.
- Hjärpe, Jan ([1980] 1992)
Islam. Helsinki: Gaudeamus.
- Huntington, Samuel P. (1993a)
The Clash of Civilizations? Foreign Affairs 3/1993.
- Huntington, Samuel P. (1993b)
If Not Civilizations, What? Foreign Affairs 5/1993.
- Huntington, Samuel P. (1996)
The West Unique, Not Universal. Foreign Affairs 6/1996, 28–46.
- Jones, Steven G. (1997)
The Internet and its Social Landscape. Teoksessa Jones, Steven G. (ed.) Virtual Culture. London: Sage.
- Kabbani, Rana (1986)
Europe's Myth of Orient. Bloomington: Indiana University Press.
- Korany, B. (1988)
Alien and Besieged Yet Here to Stay. Teoksessa Dawisha, A. & I.W. Zartman: Beyond Coercion: The Durability of the Arab State. London: Croom Helm.
- Laidi, Zaki (1998)
A World Without Meaning. The Crisis of Meaning in International Politics. London: Routledge.
- Linjakumpu, Aini (1999)
Poliittinen islam. Rauhan tutkimus tänään XVI, Suomen rauhantutkimusyhdistys. Helsinki: Like.
- Mitra, Ananda (1997)
Virtual Commonality: Looking for India on the Internet. Teoksessa Jones, Steven G. (ed.) Virtual Culture. London: Sage.
- Mowlana, Hamid (1996)
Global Communication in Transition: The End of Diversity. Thousand Oaks: Sage.
- Mowlana, Hamid (1997)
Triumph of the Image and its Aftermath: The Gulf War as Media Ecology. Esitelmä paneelissa "Media and Gulf War". The Impact of the Information and Communication Revolution on Society and State in the Arab World. Abu Dhabi, Arabimiraattien liitto, 6.1.1997.
- Männistö, Anssi (1999)
Islam länsimaisessa hegemonisessa diskurssissa: Myyttis-ideologinen ja kuva-analyttinen näkökulma sivilisaatioiden kohtaamiseen, Taprin tutkimuksia no. 87. Tampere: Tapri.
- Negroponte, Nicholas (1996)
Being Digital. London: Hodder and Stoughton.

- Nordenstreng, Kaarle (2000)
 Mass Communication. Teoksessa Browning, Gary, Abigail Halcli & Frank Webster (eds.) *Understanding Contemporary Society. Theories of the Present*. London: Sage.
- Nye, Joseph S. & William A. Owens (1996)
 America's Information Edge. *Foreign Affairs* 2/1996.
- Poster, Mark (1997)
 Internet and the Public Sphere. Teoksessa Poster, David (ed.) *Internet Culture*. New York: Routledge.
- Rodinson, Maxime (1987)
 Europe and the Mystique of Islam. Washington: University of Washington Press.
- Said, Edward ([1981] 1997)
 Covering Islam: How the Media and the Experts Determine How We See the Rest of the World. New York: Vintage.
- Salste, Elisa (2000)
 Tv- uutisten profiloituminen kilpailutilanteessa. TV1:n, MTV3:n ja Nelosen pääuutislähetysten tarkastelua. Tampereen yliopisto: tiedotusopin pro gradu -tutkielma. Saatavissa <http://esalste.free.fr/gradu/>
- Sirkkunen, Esa (1998)
 Verkkoasiantuntija väittää: Internet mullistaa yleisön ja journalistien suhteet. *Journalisti* 20.8.1998.
- Sreberny-Mohammadi, Annabelle & Ali Mohammadi (1994)
 Small Media, Big Revolution, Communication, Culture and the Iranian Revolution Minneapolis: Minneapolis UP.
- Stratton, Jon (1997),
 Cyberspace and the Globalization of Culture. Teoksessa Porter, David (ed.) *Internet Culture*. New York: Routledge.
- Waisbord, Silvio & Nancy Morris (2001)
 Introduction. Teoksessa Morris, Nancy & Silvio Waisbord (eds.) *Media and Globalization: Why the State Matters*. Oxford: Rowman & Littlefield.
- Wolfsfeld, Gadi (1997)
 Media and Political Conflict: News from Middle East. Cambridge: Cambridge University Press.